DESPRE SITUAŢIA ŞI LUPTA MASELOR MUNCITOARE DIN ROMÎNIA ÎN ANII 1921 şi 1922

DE

AUREL LOGHIN

Perioada 1917—1921 se caracterizează printr-un puternic avînt al mişcării muncitoreşti internaţionale în care masele muncitoare au reuşit să obţină o serie de drepturi ca: votul universal, ziua de muncă de 8 ore, încetarea stării de asediu, retragerea armatei din fabrici, încheierea contractelor colective, desfiinţarea cenzurii, libertatea presei, control muncitoresc, încetarea evacuărilor forţate, aplicarea reformei agrare ş. a.

Înrăutăţirea situaţiei maselor muncitoare din Romînia în anii de după primul război mondial a dus la mari acţiuni muncitoreşti, greve, demonstraţii, mitinguri, mişcări ţărăneşti, manifestări de nemulţumire ale funcţionarilor şi intelectualilor.

Toate acestea dovedeau cu prisosinţă starea de spirit a celor exploataţi care erau hotărîţi să lupte împotriva regimului burghezo-moşieresc.

Pentru asigurarea succesului în această luptă trebuia realizată unirea tuturor forţelor, conducerea justă a acţiunilor lor.

Procesul creşterii conştiinţei maselor muncitoare, puternicile acţiuni revoluţionare din aceşti ani au culminat cu crearea Partidului Comunist din Romînia. Creat în focul marilor bătălii de clasă din anii 1917—1921, ani care caracterizează o nouă etapă în lupta clasei muncitoare din ţara noastră, P.C.R. şi-a consacrat, încă de la înfiinţarea sa, toate forţele pentru libertatea clasei muncitoare, pentru înlăturarea exploatării omului de către om, pentru făurirea societăţii socialiste.

Burghezia şi moşierimea nu vedeau cu ochi buni apariţia, pe arena politică, a partidului marxist-leninist al clasei muncitoare care demasca în faţa celor ce muncesc politica de trădare naţională, de încurajare a jafurilor de tot felul, „naţionalizările" liberale — sursă de uriaşe pro-

tituri pentru capitaliștii romîni —, afacerile cu bonurile de tezaur, camuflarea averilor inamice, haosul financiar, politica de înfometare și mizerie, șomajul, însoțitori inevitabili ai orînduirii capitaliste bazată pe relații de exploatare. Clasele exploatatoare din Romînia și-au îndreptat întreg aparatul represiv pentru lichidarea partidului.

Dar cu toată prigoana dezlănțuită de burghezie și moșierime, în alianță cu social-democrații de dreapta și centriștii, cu toate piedicile puse în calea activității partidului, prin arestarea delegațiilor la Congresul de constituire, cu toate încercările claselor exploatatoare de a lipsi masele muncitoare de conducătorul lor firesc, Partidul Comunist, înfruntînd teroarea și-a strîns rîndurile, a călit ideologicește pe membrii săi și a luat „asupra sa măreața și totodată istorica sarcină de a restabili unitatea politică și de acțiune a clasei muncitoare, de a organiza și conduce lupta muncitorilor, țăranilor și intelectualilor pentru ridicarea stării lor materiale, politice și culturale, pentru o Romînie democratică și independentă" [1].

În articolul de față vor fi prezentate momente din situația și lupta maselor muncitoare din Romînia împotriva încercărilor burgheziei și moșierimii de a răpi principalele cuceriri ale celor ce muncesc, obținute în anii avîntului revoluționar. Aceste încercări se fac tot mai mult simțite în anii 1921 și 1922 cînd, pe tărîm internațional, se observă fenomene de descreștere vremelnică a avîntului revoluționar, cînd burghezia și moșierimea romînă credea că, prin arestarea delegaților la Congresul de constituire a P.C.R., masele muncitoare vor fi lipsite de conducătorul luptei lor. Din documentele vremii, folosite în acest articol, se va putea vedea prezența P.C.R. în toate acțiunile celor ce muncesc îndreptate împotriva ofensivei patronale, pentru apărarea cuceririlor obținute în anii de avînt revoluționar, se va evidenția îndrumarea permanentă a luptei muncitorilor, țăranilor, funcționarilor și intelectualilor.

1. În încercarea de a ieși din criza postbelică, clasele exploatatoare din Romînia și-au îndreptat atacul împotriva muncitorimii, principala piedică în drumul pentru satisfacerea nelimitatelor tendințe de îmbogățire ale capitaliștilor interni, uniți cu cei externi.

Oligarhia romînă, se arată într-un document al P.C.R. intitulat *Ofensiva capitalului și situația clasei muncitoare*, „recurge la metode cu totul sălbatice de exploatare și asuprire a muncitorilor. Raționalizarea capitalistă din Romînia care s-a introdus în condițiile unei tehnici cu nivel scăzut, s-a făcut printr-o exploatare deosebit de hrăpăreață a puterii de muncă" [2].

Ziua de muncă de 8 ore, smulsă de muncitori în unele întreprinderi în anii avîntului revoluționar, este nesocotită acum de burghezie, deși Romînia fusese una dintre puținele state care votaseră în 1919, la Washington, convenția privitoare la limitarea zilei de muncă de 8 ore.

[1] Gh. Gheorghiu-Dej, *Articole și cuvîntări*, Ed. IV, p. 10.
[2] Arhiva Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.M.R., Cota A XIII-3, nr. inv. 474, p. 110.

Indiferent de condițiile tehnice, în majoritatea întreprinderilor se lucra între 10—14 ore și chiar 16 ore pe zi.

Deși se percepeau din salariile muncitorilor cote permanente pentru asigurări, lipseau cele mai elementare condiții de protecție a muncii. Numărul accidentelor se înmulțeau cu fiecare an. Astfel, dacă în 1921 s-au înregistrat în întreaga țară 787 de accidente care au dus la invaliditate temporară, 81 la invaliditate permanentă și 59 mortale, în 1922 s-au înregistrat 919 accidente de invaliditate temporară iar mortale 136[3]. Aceste date, desigur vădit micșorate, nu pot fi însă ascunse de statisticile burgheze care se văd nevoite a le consemna.

Din lipsa protecției muncii, în mine au avut loc explozii și catastrofe miniere care au costat viața a sute de muncitori. Și, deși în 1920, la mina Anina, a avut loc o explozie unde au fost omorîți 182 de mineri, patronii nu au luat nici o măsură pentru securitatea muncii. În 1922 s-au produs alte două catastrofe miniere, de astă dată la Lupeni, în aprilie, cînd au fost omorîți 82 mineri și 10 grav răniți. O altă catastrofă minieră a avut loc în octombrie, cînd 7 mineri au fost asfixiați cu gaze.

Numărul mare de accidente se înregistra mai ales printre muncitorii necalificați, pe care patronii îi exploatau fără milă plătindu-le salarii de mizerie. Capitaliștii nu dădeau nici o despăgubire pentru aceste accidente. Copiii și femeile erau exploatați în mod sălbatic. La un salariu mai mic decît cel al bărbaților, copiii erau obligați să muncească 12—14 ore în șir. Ei erau bătuți și obligați să lucreze și noaptea pentru același salariu mizer. În ateliere prestau o muncă necalificată, împovărătoare, fără a li se da posibilitatea însușirii unei meserii. Ei erau lipsiți de școli unde să se poată pregăti.

Femeile erau supuse aceluiași regim sălbatic de exploatare. „Socialismul", organul de presă al P.C.R. demasca exploatarea nemiloasă a muncitoarelor din fabrici, arătînd că la fabrica „Text" din București unde se lucra fără întrerupere 9 ore pe zi, în tot acest timp ele „sînt cu severitate supravegheate și nu li se îngăduie nici să ducă o îmbucătură de pîine la gură, nici să bea puțină apă"[4].

Aceste condiții insuportabile de muncă în care femeile erau obligate să lucreze, arată numărul mare — chiar în statisticile burgheze —al bolnavelor, *în fiecare domeniu de activitate*.

Pe lîngă exploatarea sistematică a femeilor și copiilor, patronii introduseseră pentru toți muncitorii sistemul amenzilor spoliatoare și a reținerilor din salarii.

O speculă deșănțată era încurajată chiar de patroni. Deseori, aceștia dispuneau plata direct de la întreprindere negustorilor și cîrciumarilor speculanți așezați în preajma fabricilor.

Astfel, muncitorul, după zile nesfîrșite de lucru, 12—14 ore în șir, primea, drept salariu, ce mai rămînea în urma amenzilor și a aces-

---

[3] *Statistica minieră a Romîniei* pe anul 1929, p. 228.
[4] „Socialismul", an. XVI, nr. 184 din 10 septembrie, 1922, p. 2.

tor rețineri nejustificate din salarii din care profitau speculanții și patronii.

Specula cu alimentele și lemnele luase proporții îngrijorătoare. Împotriva acestor profitori nu se lua nici o măsură.

Muncitorii locuiau în condiții neomenești. În locuințele insalubre, proprietate a fabricilor, bolile aveau un teren prielnic de răspîndire. Dar, și din aceste mizere cocioabe, situate îndeobște la periferia orașului, unde lipseau cele mai elementare condiții de canalizare și transport etc., muncitorii erau evacuați, aruncați în stradă în plină iarnă, dacă patronii voiau.

Această situație se permanentiza. Partidul Comunist a demascat, în broșura ilegală intitulată *Contra războiului imperialist*, condițiile mizere în care muncitorii erau nevoiți să lucreze: „salariile în loc să crească o dată cu scumpetea, scad; ziua de muncă crește mereu; (muncitorii) n-au locuințe unde să se odihnească, lipsa de lucru ajunge tot mai apăsătoare" [5].

Lipsa de lucru lua forme amenințătoare. Nu existau birouri de plasare și nici ajutoare de șomaj. Muncitorii bătrîni erau aruncați pe drumuri. Locul lor îl luau alții, mai tineri, a căror forță de muncă promitea mai mult pentru patroni.

Dacă în unele state exista măcar formal un regim al pensiilor pentru muncitorii bătrîni, în România nici vorbă nu putea fi de așa ceva. Dar și acei care aveau pensie, vorbind de alte categorii, nu de muncitori, ci de invalizi, văduve de război, orfani, toți erau într-o situație de cumplită sărăcie.

Sistemul ocrotirii sociale se caracteriza printr-o centralizare excesivă, cu un personal necalificat și corupt. Partidul Comunist, ridicîndu-se în apărarea celor ce muncesc, chema la luptă împotriva intensificării exploatării din fabrici, a șomajului, a salariului de mizerie, a lipsei de locuințe. El conducea lupta hotărîtă a clasei muncitoare, acțiunea de îmbunătățire a traiului tuturor oamenilor muncii.

Traiul maselor muncitoare din România era unul din cele mai mizere din Europa, fapt ce se oglindește chiar în lucrările burgheze din acea vreme. Aceasta nu înseamnă însă că, în celelalte state capitaliste, situația muncitorimii era mai bună. În România, capitaliștii, strîns uniți în interese de clasă cu capitaliștii occidentali, au accentuat și mai mult mizeria maselor. Trebuind să țină seama de condițiile economice care generau această stare, G. Banu, fost secretar general al Ministerului Muncii este nevoit să constate că „*factorii economici* joacă de asemenea un rol covîrșitor. Toate statisticile arată că mortalitatea copiilor e cu atît mai ridicată cu cît veniturile capului de familie sînt mai scăzute și cu cît mama e obligată a munci într-o perioadă mai avansată a sarcinii. Lipsa de repaos a mamei în ultima epocă a graviditășii face ca un mare procent de copii să se nască înainte de vreme cu slabe perspective de supraviețuire" [6].

[5] A.I.I.P., Cota A. b. — XIII — 1 nr. inv. 270, p. 20.

[6] G. Banu, *Sănătatea poporului român*, Buc., 1935, p. 240.

Scăderea natalităţii, creşterea mortalităţii infantile lua proporţii în această perioadă. În 1921, la 1.000 de locuitori, erau 39,5 născuţi; în 1925 — 36,3 [7]. Morţii de vîrstă şcolară erau în 1920, 8,5 [8].

Lipsea asistenţa medicală. Un medic revenea la mai mult de 2.000 locuitori [9], în timp ce un jandarm la aproximativ 400.

Bolile sociale ca: tuberculoza, sifilisul, malaria, pelagra, conjunctivita granuloasă, cancerul etc. făceau ravagii în rîndul maselor populare, secerînd anual zeci de mii de vieţi.

Problema alimentaţiei populaţiei a stîrnit îngrijorare chiar în cercurile burgheze. Aspectul grav al lipsei de alimentaţie, recunoaşte acelaşi autor burghez, citat mai sus, „îşi găseşte expresia în ceea ce priveşte alimentaţia copiilor mici. Mijloacele materiale nu permit mamei să cumpere nici lapte nici zahăr" [10]. Ei erau alimentaţi cu cartofi, mămăligă, covrigi [11]. Populaţia muncitoare se alimenta extrem de slab, datorită posibilităţii minime de cîştig. „La populaţia periferică a oraşelor consumul cărnii este foarte redus" [12] se arată în lucrarea lui G. B a n u, *Sănătatea poporului romîn.*

Pe lîngă salarii mizere, alimentaţie proastă, locuinţe insalubre, muncitorii mai erau nevoiţi să suporte regimul neomenesc introdus în fabrici, unde se ajungea pînă la aplicarea pedepselor corporale, ca în colonii. „Din toate părţile ne sosesc plîngeri care relevează că demnitatea omenească a lucrătorilor nu e respectată şi că bătaia se introduce (în fabrică) ca pe vremurile dinaintea războiului" [13], arăta ziarul partidului „Socialismul". Lucrătorii de la fabrica „Vulcan" au protestat împotriva maltratării muncitorilor [14].

Regimul bestial instaurat de oligarhia burghezo-moşierească este demascat în continuare de ziarul „Socialismul' care arată: „că la noi se bate la poliţie, la siguranţă, în armată, în şcoală, asta-i lucru vechi" [15].

În fabrici, ordinea era garantată de jandarmerie şi regimul burghezo-moşieresc nu s-a sfiit chiar să militarizeze unele întreprinderi, să rechiziţioneze muncitori pe care să-i oblige să presteze o muncă forţată în folosul capitaliştilor.

Ca rezultat al intensificării exploatării, capitaliştii realizau profituri uriaşe. Astfel, din bilanţul anual al societăţii „Astra Romînă" se constată un beneficiu net de 80% în 1920; 95% în 1921 şi 165% în 1922 [16], în timp ce muncitorilor nu li s-a acordat nici cel mai mic spor de salariu.

---

7 *Ibidem.*
8 *Idem,* p. 257.
9 G. B a n u, *Şomajul intelectual în Romînia,* Buc., 1933, p. 15.
10 G. B a n u, *Sănătatea poporului romîn,* p. 111.
11 *Ibidem.*
12 *Ibidem.*
13 „Socialismul" an. XVI, nr. 187 din 21 sept. 1922, p. 1.
14 A.I.I.P dos. 42.438—9.841, fila 30.
15 „Socialismul" an. XVI, nr. 187 din 21 sept. 1922, p. 1.
16 Al. T o p l i c e a n u, *Lupta pentru petrol,* Buc., 1923, p. 103.

În întreprinderile gălățene, profitul acționarilor era mai mare decît salariile a 400 de lucrători [17]. În anul 1921, acționarii realizează aici 6.288.353 lei pe cînd tuturor muncitorilor, aproape 400, li s-a plătit, pentru o muncă ce trecea adesea peste 11 ore pe zi, suma de 6.000.000 lei [18].

Întărirea reacțiunii și a exploatării maselor muncitoare, prin introducerea muncii în acord, în condițiile unei tehnici înapoiate, introducerea sistemului Taylor etc., au fost posibile numai datorită faptului că, în ofensiva sa, capitalismul a găsit mișcarea muncitorească dezmembrată.

În timp ce reacțiunea reușise să-și unească forțele împotriva clasei muncitoare, muncitorimea era lipsită de unitate, atît pe tărîm politic cît și pe tărîm sindical.

Conducătorii oportuniști au refuzat frontul unic propus de comuniști, tocmai în acest timp și în aceste probleme vitale ale muncitorimii. Dar comuniștii au condus cu curaj grevele împotriva tuturor spărgătorilor unității clasei muncitoare, antrenînd, în această luptă împotriva patronilor, muncitori de cele mai diferite convingeri politice.

În mai 1921, au avut loc greve ale muncitorilor zidari, dulgheri, tîmplari și ale celor din industria lemnului. Muncitorii s-au ridicat împotriva impozitului pe salariu.

Siguranța din Cluj raporta că „Socialiștii-comuniști îi îndeamnă la grevă" [19] pe muncitori.

În primăvara anului 1921, a avut loc greva muncitorilor forestieri din comuna Rumeli Bistrița—Năsăud [20], a muncitorilor din industria lemnului din Valea Mureșului. Ei s-au ridicat împotriva încercărilor patronilor de a reduce salariile și a mări ziua de muncă la 10 ore [21].

În fața valului mereu crescînd al grevelor muncitorilor din industria lemnului din Tg. Mureș, patronii și siguranța au intrat în panică. Siguranța consemna într-un raport secret că „dintre lucrătorii fabricii e imposibil a fi corupt vreunul de către noi" [22].

În mai 1921, s-a desfășurat o grevă a textiliștilor din Lugoj care au părăsit lucrul, pentru că patronul le-a redus salariul cu 25% [23]. Tot la Lugoj, în septembrie 1921, a avut loc o grevă la fabrica de calapoade, muncitorii ridicîndu-se împotriva zilei de lucru de 10 ore [24].

În octombrie 1921 a avut loc greva de la fabrica de tricotaje din Arad. În decembrie textiliștii s-au aflat din nou în grevă.

În anul 1921 numărul grevelor a crescut. Greva muncitorilor din industria lemnului de pe Valea Mureșului și grevele textiliștilor din Arad au pus în derută oligarhia. Patronii au încercat, prin locauturi,

---

17 „Socialismul" an. XVI, nr. 187 din 21 sept. 1922, p. 1.
18 *Ibidem.*
19 A.I.I.P. dos. nr. 2921 special, vol. I, fila 00046.
20 Loc. cit., fila 00050.
21 Loc. cit., fila 00097.
22 Loc. cit., fila 00175.
23 Loc. cit., dos. nr. 2921 special, vol. II, fila 00073.
24 Loc.cit., fila 00138.

să acționeze împotriva muncitorimii. Ei nu s-au rezumat numai la atît, ci, cerînd ajutor aparatului represiv au intensificat teroarea. Bestialitățile regimului se concretizează prin înăbușirea grevelor, prin evacuarea forțată a muncitorilor din locuințele aparținînd fabricilor.

Începutul guvernării liberale în 1922 se manifestă prin ordinul de a fi izgoniți din locuințele fabricii 850 de muncitori din Arad.

Aici, pe lîngă evacuarea muncitorilor din locuințe, „lucrătoarele arestate în timpul nopții, au fost siluite de poliție" [25]. Copii au fost maltratați.

Muncitorii comuniști s-au ridicat împotriva acestor samavolnicii, demascînd metodele teroriste ale patronilor. În mai 1922 ei au condus greva ceferiștilor de la Grivița, care s-au ridicat împotriva menținerii prețurilor obiectelor ce le executau la nivelul prețurilor din 1916. Manevrele patronilor care voiau să înșele muncitorimea arătînd că s-a făcut totuși o majorare față de prețurile de atunci (1916) au fost demascate de comuniștii care au arătat că s-au introdus „prețuri noi pentru lucrările ce nu existau" [26], pentru celelalte rămînînd aceleași prețuri vechi.

În august 1922 se desfășoară o puternică grevă a muncitorilor din Arad care cer mărirea salariilor, o nouă clasificare a lucrătorilor pe categorii, despăgubiri în natură pentru hainele uzate la lucru, respectarea persoanei delegaților muncitorilor care se prezentau cu revendicări (delegații muncitorilor fuseseră arestați). Muncitorii de la toate întreprinderile din Arad s-au solidarizat cu greviștii de la „Astra" rămînînd în grevă o lună de zile.

În fața acestei situații amenințătoare, care dovedea unitatea de luptă a muncitorimii arădene, patronii au fost nevoiți să satisfacă cerințele muncitorilor și astfel greva a luat sfîrșit.

În octombrie 1922, a izbucnit o nouă grevă. Muncitorii arădeni cereau : recunoașterea zilei de muncă de 8 ore, sporirea salariilor și recunoașterea consiliilor muncitorești. Armata a pătruns cu forța în sala unde delegații prezentau revendicările, urmărind să-i evacueze.

3.800 muncitori ai fabricii „Astra", deși militarizată, au organizat o grevă pasivă de o oră. Ofițerii au ordonat asaltul cu baioneta, dar muncitorii au primit pe soldați cu brațele încrucișate. Soldații uluiți n-au îndrăznit să tragă.

Muncitorii, astfel, printr-o deosebită organizare, care se datora comuniștilor, au obținut începerea tratativelor, care s-au desfășurat apoi, nu în stilul cazon pe care voiau să-l impună patronii. În fața acestei situații patronii au fost nevoiți să cedeze, admițînd ziua de lucru de 8 ore, o pauză pentru masă de 25 minute și mărirea salariilor. Aceasta însă pentru a cîștiga timp, pentru ca, apoi, să retracteze, sub motiv că delegatul C.F.R. nu-și dăduse consimțămîntul asupra salariului și deci acest lucru nu mai e valabil, conform promisiunii.

Cei 3.800 de muncitori declară o nouă grevă pasivă.

---

[25] „Aurora", an. II, nr. 77 din 26.I.1922, p. 1.

[26] A.I.I.P., dos. nr. 42.137—1.135, fila 2.

Comandantul zonei de război a ordonat atacul cavaleriei. Muncitorii i-au primit însă tot cu brațele încrucișate. Comuniștii i-au sfătuit să nu răspundă provocărilor.

„A doua încercare de asasinat în masă a dat greș" [27], scria ziarul „Socialismul", organul de presă al partidului.

Toți muncitorii din Arad s-au solidarizat cu cererile muncitorilor de la „Astra" și „Marta". Comandantul militar al fabricii „Astra" văzînd această solidaritate, ca rezultat al activității comuniștilor, declară: „voi stîrpi eu țara de bolșevici" [28], ceea ce dovedea, evident, neputința lui de a opri un proces istoric.

Patrule militare circulau pe străzi, muncitorimea arădeană fiind supusă dictaturii militare.

Ziarul „Socialismul" arăta că la Arad „muncitorimea a stat unită și nu a dat ascultare conducătorilor care combăteau formarea frontului unic" [29], bonzii sindicali.

Cei care au susținut patronii au fost social-democrații de dreapta, dușmani fățiși ai frontului unic. „Tribuna socialistă" organul de presă al P.S.D. din Transilvania, încerca să arate că totul s-ar fi putut desfășura „pe cale pașnică și s-ar fi înconjurat militarizarea. Conducătorii de acolo însă, care sînt cunoscuți ca tulburători în apele bolșevismului, nu s-au putut astîmpăra... declarînd grevă" [30].

Nici nu se putea o declarație care să demaște mai mult social-democrații de dreapta.

Comitetul Central al Partidului Comunist a subscris bani pentru ajutorarea greviștilor. Același lucru l-a făcut Comitetul regional din Transilvania care a trimis greviștilor suma de 10.000 lei.

Susținuți de social-democrații de dreapta, guvernul și presa înfeudată burgheziei, au prezentat în mod denaturat evenimentele din Arad. Dacă social-democrații de dreapta prezentau pe comuniști ca vinovați de începerea grevei, guvernul, urmărind o diversiune, arăta că această mișcare revendicativă a fost condusă de iredentiștii maghiari. El a dispus expulzarea a sute de muncitori maghiari, trimițîndu-i în mîinile reacțiunii hortyste, iar pe muncitorii romîni în temnițe.

Greviștilor li s-a înscenat un proces care s-a judecat în 1923. Apărători din oficiu au fost desemnați ofițerii care au tras în muncitori la 13 decembrie 1918.

În anii 1921 și 1922 în fața ofensivei patronale asupra nivelului de trai, muncitorimea, condusă de comuniști, a răspuns atacurilor prin greve, prin demonstrații.

Numărul conflictelor de muncă și al greviștilor a crescut simțitor în anul 1922.

---

27 „Socialismul", an. XVI, nr. 196 din 22 oct. 1922, p. 3.
28 Idem, nr. 204 din 19 noiembrie 1922, p. 1.
29 Idem, nr. 182 din 3 septembrie 1922.
30 Citat în „Socialismul" nr. 204 din 19 noiembrie 1922, p. 1

Astfel, dacă în 1921 s-au înregistrat 87 de greve cu participarea a 11.685 [31] de salariaţi şi cu 80.592 [32] ore de muncă pierdute, în anul 1922 s-au înregistrat 180 de greve cu 17.500 participanţi [33] şi 197.988 ore de lucru pierdute [34].

S-au mai înregistrat şi o serie de conflicte latente care nu au dus pînă la grevă, în număr de 635 în 1921 şi 1.122 [35] în 1922 la care au participat 38.745 salariaţi în 1921 şi 60.791 [36] în anul 1922.

Puternicele greve care au avut loc în anii 1921 şi 1922 dovedesc creşterea spiritului de luptă al muncitorilor care, conduşi de comunişti, s-au opus cu hotărîre ofensivei patronale. Cele mai multe acţiuni de împotrivire au avut loc, în aceşti ani, în Transilvania, Banat şi Capitală, unde industria era mai dezvoltată, unde gradul de concentrare şi organizare a muncitorilor era mai pronunţat.

2. Exploatarea nemiloasă şi teroarea nu se răsfrîngea numai asupra clasei muncitoare. Ea se extinsese şi asupra ţărănimii.

Prin „definitivarea" reformei agrare, care fusese făcută de liberali în condiţiile descreşterii avîntului revoluţionar pe plan internaţional şi intern, setea de pămînt a ţărănimii nu fusese potolită. Marea majoritate a ţăranilor rămăsese fără pămînt, iar cei ce-l obţinuseră nu aveau cu ce să-l lucreze.

Lipseau credite pentru a fi investite în agricultură. Ministrul liberal Vintilă Brătianu declara în 1924, la o consfătuire a agronomilor din Bucureşti, că „nu poate da nici un ban pentru ajutorarea şi încurajarea agriculturii" [37]. Aceasta dintr-un buget de 24 miliarde de lei.

În urma acestei reforme pămîntul intrase în mîinile oamenilor politici, în mîinile chiaburilor, înalţilor funcţionari, jandarmilor şi altor sprijinitori ai oligarhiei. Aceştia dădeau pămîntul în arendă, după preferinţe, fapt care a stîrnit nemulţumirea ţăranilor. Numeroase sînt cazurile cînd ţăranii îşi trimit împuterniciţii lor să protesteze la comisia agrară.

Atunci cînd ţăranii din comuna Belfir, jud. Bihor, sînt aduşi în faţa judecăţii pentru motivul că au îndrăznit să ceară dreptate, ei demască falsitatea învinuirilor şi răspund demn, arătînd că frămîntările din sat s-au datorat faptului că „populaţia fiind nemulţumită... de felul cum s-a împărţit pămîntul luat în arendă de comună, a ridicat protest la Comisia Agrară din Oradea Mare, care a adus o hotărîre şi cu care s-au întors în comună împuterniciţii populaţiei" [38].

Ţăranii mai erau nemulţumiţi şi de modul cum li se dădeau în folosinţă păşunile, izlazurile, pădurile.

---

31 *Anuarul statistic al Romîniei 1927*, p. 292.
32 Idem, p. 293.
33 Idem, p. 292.
34 Idem, p. 293.
35 *Anuarul statistic al Romîniei 1927*, p. 292.
36 *Ibidem.*
37 A.I.I.P., Cota A. VIII, Inv. 138, pp. 5.
38 Loc cit., fond. 96; dosar nr. 3069—773, fila 28.

Tot în județul Bihor, în comuna Dumbrăveni, țăranii s-au împotrivit jandarmilor din postul Uileac care le interziseseră tăierea lemnelor de foc din pădurea comunală.

Cîțiva țărani au fost trimiși în judecată pentru „rebeliune". În drum spre postul de jandarmi, sătenii au ieșit pentru a elibera pe cei arestați pe nedrept. Jandarmii au deschis focul omorînd un țăran. Pentru aceasta nimeni nu a fost pedepsit. Autoritățile au motivat că jandarmul se găsea în „exercițiul funcțiunii". În schimb, țăranii „rebeli" au fost trimiși în judecată, purtați pe drumuri, batjocoriți, pentru ca, nefiind probe, acțiunea să se stingă.

Nemulțumirile țăranilor ating deseori, în întreaga țară, proporțiile unor răscoale. Ei se ridicau împotriva aparatului de stat, împotriva funcționarilor comunali, sprijinitori ai regimului oligarhic.

Din documentele secției a V-a a Statului Major, care informează în mod secret Biroul 2, reiese că se observă agitație cu ocazia împărțirii izlazurilor și aplicarea reformei agrare. S-au semnalat incidente. Locuitorii din comuna Tîmpeni (Olt) au sărit la jandarmi pentru faptul că i-au oprit să pășuneze vitele în pădure [39], iar la Posada, 300 de locuitori s-au revoltat ducîndu-se la vila prințului Bibescu spre a o devasta [40].

Țăranii mai erau nemulțumiți de prețurile pe care le primeau pentru cereale. Astfel statul cumpăra vagonul de grîu cu 12.000 lei vînzîndu-l apoi cu 80.000 lei [41]. Nemulțumiri în rîndurile țăranilor se manifestau și în privința arenzilor spoliatoare. Astfel, chiar unii politicieni burghezi sînt nevoiți să recunoască faptul că pămînturile concesionate protejaților și favoriților politici pe 70—80 lei ha [42] constituiau un bun prilej de speculare a țăranilor cărora li se arenda pe 1.500—2.000 lei hectarul [43].

Toate aceste măsuri, ca plata mare a arenzilor, taxe mari de export, plăți de asigurare, taxe de barieră, cotizații la camerele agricole, nesfîrșite corvezi și prestații la comună etc. etc., aduseseră țărănimea la un nivel de viață extrem de scăzut.

Locuințele țăranilor erau din cele mai proaste. Chiar unii demnitari burghezi sînt nevoiți să arate că marea majoritate a locuințelor țărănești erau cu lut pe jos, făcute din bîrne, întunecoase, prost aerisite [44]. Cel mai mare număr al neștiutorilor de carte se observa între țărani.

Referindu-se la situația țărancei, același G. Banu, fost secretar general al Ministerului Muncii, arăta că „maternitatea prelungită, în condiții de supramuncă și de higienă defectuoasă, provoacă numărul

---

[39] Loc. cit., fond Otopeni, dos. nr. 42830—14, fila 2.
[40] Loc. cit., dos. nr. 10.355—1037, fila 1.
[41] D. A. Gheorghiu-Ciripșanu, *Pe povîrnișul prăpastiei*, Buzău 1923.
[42] D. A. Gheorghiu-Ciripșanu, *Domnia corbilor*, 1923, p. 48.
[43] *Ibidem*.
[44] G. Banu, *Sănătatea poporului romîn*, p. 124.

mare al acelor femei istovite fiziceşte înainte de vreme, atinse de îmbătrînire precoce" [45].

Nici copiii nu erau cruţaţi de exploatarea nemiloasă capitalistă la sate. Ei erau supuşi, încă de la o vîrstă fragedă, la munci istovitoare, „cu corolarul ei de neînlăturat, recunoştea fostul secretar general al Ministerului Muncii, sustragerea unui număr important de copii de la frecventarea şcolii. Dezavantajul este astfel dublu: a) istovirea fizică, prin muncă, b) lipsă de cultură, analfabetism. O caracteristică comună tuturor copiilor din păturile muncitoare e *subnutriţia*" [46].

Dar subnutriţia nu atinsese numai copiii, ci întreaga populaţie ţărănească. Hrana ţăranului era compusă, după cum recunosc înşişi autorii burghezi, din „mămăligă cu ceapă — şi chiar aceasta lipsindu-i de multe ori, mai cu seamă spre primăvară" [47]. Porumbul forma principalul aliment în hrana ţărănimii şi „în toată durata postului... hrana ţăranului este compusă din ***mămăligă*** întovărăşită *exclusiv numai din alimente vegetale*" [48].

Hrana pe care şi-o putea procura ţăranul nu-i satisfăcea nici cele mai elementare cerinţe fiziologice. Porumbul lipsea adeseori de pe masa lui. În medie, statisticile burgheze constată că pe cap de locuitor revenea o cantitate de consum de 700 g pe zi, cînd cele mai modeste calcule arată un minimum necesar de 1.000 g. Dar nici această cantitate insuficientă de porumb nu-i era asigurată ţăranului. Şi chiar, *„dacă ţăranul ar poseda-o de fapt în tot cursul anului nu poate fi îndestulătoare pentru a-l hrăni pe dînsul şi pe ai săi"* [49], se recunoaşte în lucrările burgheze, care nu puteau trece cu vederea mizeria de nedescris a ţărănimii.

Consumul de carne, care în 1909 era de 3 kg pe an, pe cap de locuitor, sătean, ajunsese în 1926—27 la 2,77 kg [50]. N-a sporit nici cantitatea de peşte nici a altor alimente „în schimb însă consumul de basamac şi ţuică la sate, e mai mare... decît consumul laptelui" [51].

O statistică burgheză, căreia putem să-i dăm crezare, arată că „reducînd cifrele (cîtimele) băuturilor la alcool absolut găsim că, în Romînia, se bea cel puţin *10 litri* alcool... de cap de locuitor [52] pe an.

Cei ce cercetau modul cum se efectua nutrirea ţăranului sînt nevoiţi să afirme, fără înconjur, că hrana lui era neîndestulătoare în tot timpul anului, nu numai în perioada de post cînd aceasta se rezuma doar la ceapă şi mămăligă, ci şi în rest, ţărănimea în majoritatea ei fiind subnutrită, atît calitativ cît şi cantitativ. „E o stare deznădăjduitoare, aproape de necrezut că ar fi cu putinţă să existe, să domine în „grî-

---

[45] *Idem*, p. 131.
[46] *Idem*, p. 132.
[47] D. A. Urbeanu, *Probleme sociale. Primejdia degenerării poporului romîn şi nevoia întregirii hranei ţăranului*, Buc 1927, p. 12.
[48] *Idem*, p. 15.
[49] *Idem*, p. 24.
[50] *Idem*, p. 26.
[51] *Ibidem*.
[52] Al. Obreja, *Alcoolismul*, Buc., 1927, p. 23.

narul Europei"; cu toate acestea e perfect adevărat"[53], arăta D. A. Urbeanu în lucrarea *Probleme sociale. Primejdia degenerării poporului romîn și nevoia întregirii hranei țăranului.*

Cei care erau departe de a simpatiza cu comunismul sînt nevoți să recunoască starea mizeră în care fusese adusă țărănimea de către regimul burghezo-moșieresc. „Nu fac aluzie la nedreptatea socială întruchipată în această hrană de mizerie, căci nu sînt bolșevic, arăta D. A. Urbeanu, îmi fac numai datoria de a pune în evidență consecințele patologice inevitabile, strîns legate de acest fel cu desăvîrșire neîndestulător de a se nutri al țăranului, și a releva dezinteresarea obștească pentru problema hranei poporului, pentru urmările de denutrire la care dă naștere[54]. Și mai departe, arată același autor, „repet cu toată convingerea cele susținute de mine încă acu' un sfert de veac: *că dacă 1/5 din populația țării s-ar nutri cum trebuie restul de 4/5 ar rămîne în suferință*"[55].

Iată ce este nevoit să declare un om care recunoaște că nu are nimic de-a face cu bolșevismul, nefăcînd aluzie la nedreptatea socială, dar neputînd, totuși, trece peste ea.

Singurul apărător al maselor țărănești spoliate de capitalism a fost P.C.R. care a văzut izvorul tuturor acestor rele, în acea nedreptate socială la care reprezentanții burgheziei nu voiau să facă aluzie. *P.C.R. a fost cel care a căutat să lămurească masele țărănești că răul nu trebuie căutat în guvernarea unui partid sau altul, ci în însăși nedreapta orînduire capitalistă.*

Țărănimea n-a dus-o mai bine nici sub guvernarea lui Averescu, nici sub cea a partidului liberal care a falsificat legea împroprietăririi, nu avea s-o ducă mai bine — după cum s-a dovedit — nici sub guvernarea partidului țărănesc al cărui șef, Ion Mihalache, cel ce umbla îmbrăcat în straie țărănești, a declarat deschis, în 1926, în parlament: „noi nu am fost niciodată și nu sîntem partizanii luptei de clasă".

Acest partid, intitulat pentru înșelăciune „partid țărănist", a susținut oligarhia în a menține țara într-o țară a bordeielor, a subnutriției și analfabetismului.

Ducînd lupta hotărîtă, nu pentru revendicări de moment, ci pentru înlăturarea orînduirii nedrepte, P.C.R. a fost cel care a dat semnalul, în fața pericolului degradării agriculturii, în fața accentuării mizeriei maselor țărănești. El a fost cel care a demascat falsitatea regimului oligarhic, care prin discursuri voia binele țăranului, în realitate aducîndu-i la sapă de lemn.

P.C.R. va fi cel care, conducînd lupta țărănimii exploatate, va cere exproprierea pămînturilor moșierești, împărțirea lor fără nici o plată, nici din partea țăranilor, nici din partea statului, anularea ipotecilor și a tuturor datoriilor cămătărești, scutirea de orice impozite a țăra-

[53] D. A. Urbeanu, *Probleme sociale* .., p. 30.
[54] *Ibidem*, p. 28.
[55] *Ibidem*, p. 30.

nilor cu un venit mai mic de 100.000 lei pe an, eliberarea ţăranilor condamnaţi pentru participare la răscoala din 1907, desfiinţarea legii învoielilor agricole, libertatea deplină de organizare a ţăranilor, desfiinţarea gărzilor comunale etc. [56]

Formulînd astfel de revendicări Partidul Comunist se situa pe poziţia apărării intereselor vitale ale celor ce muncesc, de apărare a maselor de milioane ale ţărănimii.

3. Nu numai masele direct producătoare sufereau exploatarea capitalistă ci şi categoriile mijlocii. Situaţia funcţionarilor era destul de grea.

Marea majoritate a micilor funcţionari, exploataţi în întreprinderi şi birouri, trebuia să facă faţă asaltului mereu crescînd al speculei.

Salariile funcţionarilor nu au crescut în raport cu scumpetea. Reprezentanţii partidului poporului, partidul lui Averescu, cel ce ordonase, în 1907, să se tragă în ţăranii răsculaţi, căutînd să critice guvernul liberal pentru a-l face vinovat de situaţia grea a celor ce muncesc, la care, desigur şi ei contribuiseră, arătau că „punctul cel mai scoborît al calvarului funcţionărimii a fost în anii 1922—1925 cînd puterea ei de cumpărare mijlocie dobîndită prin salarii şi accesorii bugetare a fost de numai 69—74%" [57] în comparaţie cu 1921.

Pe lîngă scumpirea neobişnuită a articolelor de strictă necesitate, funcţionarii trebuiau să mai suporte specula chiriilor, care se urcau din lună în lună.

Funcţionarii erau nemulţumiţi pentru că nu li se respecta repaosul duminical, că nu aveau un statut care să le garanteze o încadrare stabilă fapt care le crea nesiguranţa zilei de mîine.

În perioada guvernării liberale, se observă o creştere a numărului funcţionarilor în medie cu 12.000 [58] anual. Liberalii aveau nevoie de aceasta pentru întărirea birocraţiei, pentru transformarea categoriilor mijlocii, funcţionarii, într-o masă de manevră a oligarhiei.

Un fenomen îngrijorător, îl constituie, nu mărirea numărului de funcţionari, ci creşterea nejustificată a „funcţionarilor de grad superior faţă de slujbaşii mici" [59].

Mărirea fondurilor de salarii nu a adus o îmbunătăţire a slujbaşului mijlociu, ci a funcţionarului superior. Din bugetele alcătuite de liberali, se observă o serie întreagă de funcţii fără rost, dubluri de posturi etc., care grevau finanţele ţării. „Sumele crescînde, plătite drept salariu de bază ne arată însă că creşterea numărului funcţionarilor superiori faţă de cei inferiori a devenit excesivă" [60], relatau reprezentanţii partidului poporului învinuindu-i pe liberali.

---

[56] A.I.I.P., Cota—VII—2, nr. inv. 138, p. 14—15.

[57] Partidul poporului — *Studiu asupra situaţiei ţării în martie 1920—ianuarie 1922 şi aprilie 1926*, Buc., 1927, p. 101.

[58] *Idem*, p. 100.

[59] *Ibidem*.

[60] *Ibidem*.

Aceştia erau stîlpii regimului, cei care aranjau afacerile, cei care făceau intervenţii pentru licenţe de export etc. Aceştia erau cei care completau moravurile specifice burgheziei, arbitrar, brutalitate, corupţie, desfrîu etc. Din rîndurile lor se recrutau delapidatorii care fugeau peste graniţă sau intrau în puşcărie, după ce jefuiau din plin avutul obştesc.

Înşişi reprezentanţii burgheziei sînt nevoiţi a lua atitudine în faţa acestei situaţii. „Să apreciem şi să răsplătim cum se cuvine munca, cinstea şi capacitatea, cerea un politician burghez D. A. Gheorghiu-Cirişanu. Mijloacele vor fi suficiente dacă vom determina pe conducătorii noştri să desfiinţeze sinecurile care pompează mai mult de jumătate din bugetul ţării şi dacă ne vom debarasa de acei ce necinstesc locul ce-l ocupă şi compromit corpul funcţionăresc"[61].

Nemulţumirile funcţionarilor mici şi mijlocii se intensifică. La administraţia financiară Prahova nemulţumirile au mers pînă acolo încît funcţionarii ameninţau că dacă nu li se vor satisface revendicările vor demisiona „în bloc pe ziua de 1 iunie 1921"[62].

Secţia a IV-a a Statului major informează Biroul 2, în modul cel mai secret, că se observă o solidaritate în rîndurile funcţionarilor care „în cazul cînd guvernul nu ar aproba justele lor revendicări se va decide greva generală a funcţionarilor"[63].

Înţelegînd că uniţi vor fi şi mai puternici, funcţionarii au început, în urma muncii de lămurire dusă printre ei de comunişti, acţiunea de organizare în sindicate.

În anul 1921 au avut loc congrese locale ale funcţionarilor publici la Bacău, Brăila, Ploieşti etc. la care au asistat delegaţi din alte oraşe.

În acelaşi an, a avut loc un congres la Bucureşti unde s-au formulat precis revendicările şi s-a votat statutul unic al funcţionarilor. Acest congres a fost salutat prin ziarul „Funcţionarul", organ al funcţionarilor din Transilvania şi considerat ca întîia adunare a funcţionarilor din întreaga ţară. Sîntem cu toţii convinşi—arătau funcţionarii din Transilvania — că numai prin unire şi deplină înţelegere putem să obţinem acele drepturi, pe care timpurile le cer[64].

La congresul funcţionarilor comerciali, care are loc la Cluj, la 20—21 august 1922, unde participă reprezentanţi ai funcţionarilor din Bucureşti, Arad, Lugoj, Oradea Mare, Satu-Mare, Timişoara, Tg. Mureş etc., în rezoluţia votată se arată că „nici o mişcare nu este mai mult îndreptăţită cu aceea a funcţionarilor publici, care sînt plătiţi cu salariu de foame faţă de enorma scumpete a traiului. Înşelaţi şi amăgiţi de atitea ori pînă acum, funcţionarii publici nu trebuie să se mai încreadă în promisiunile deşarte ale guvernaţilor, ci să-şi pună nădejdia numai în propriile lor forţe. Funcţionarii publici trebuie să înţeleagă că poziţia lor faţă de stat este aceea a oricărui salariat faţă de patronul lui, că

[61] D. A. Gheorghiu-Cirişanu, *Pe povîrnişul prăpastiei*, p. 18—19.
[62] A.I.I.P., dos. nr. 9864—425, fila 00107.
[63] Loc. cit., dos. nr. 42.830—14, fila 2.
[64] „Funcţionarul", an. I, nr. 2—3 din 15 februarie 1921.

ei fac parte din mare familie a clasei muncitoare de la a cărei principii de organizare şi tactică de luptă ei trebuie să se inspire" [65].

În fața mişcării de protest mereu crescîndă a funcționarilor, liberalii au introdus sistemul concedierilor „pentru instigație la grevă printre funcționari"[66].

Această metodă de intimidare este demascată de presa comunistă care arăta că atunci „cînd nu pot să omoare prin gloanțe liberalii se mulțumesc să omoare prin foame"[67].

Dar ei nu se mulțumeau numai cu concedieri, ci trimiteau în fața curții marțiale pe cei care, militarizați, nu se prezentaseră în timpul grevei la serviciu. Astfel, doi oficianți poştali „ofițeri de rezervă, au fost trimişi înaintea curții marțiale a corpului I-iu armată, pentru că, fiind mobilizați pe loc la oficiul Craiova, cu ocazia grevei funcționarilor poştali — nu s-au prezentat la serviciu, deşi ambii luaseră cunoştință de ordinele de chemare"[68], se raportează Ministerului de Război.

Nemulțumirile nu existau numai în rîndurile funcționarilor, ci şi în rîndurile foştilor funcționari, care acum erau nevoiți să trăiască dintr-o pensie mizeră.

Regiunea militară Prahova raporta forurilor în drept că între pensionarii civili şi militari, se observă o oarecare nemulțumire din cauza insuficienței pensiilor, ei susținînd că „datorită scumpetei excesive a traiului, mor literalmente de foame"[69].

Guvernul liberal a fost nevoit să constate că majoritatea funcționărimii alcătuită din funcționarii mici şi mijlocii, ura oligarhia, că dintr-însa nu se putea face uşor o masă de manevră.

Funcționarii mici şi mijlocii vedeau, atît în partidul liberal, cît şi în marii funcționari, slujitori cu credință ai acestui partid, pe adevărații lor exploatatori.

4. Partid „acultural şi acefal" [70], cum îl numeşte Şt. Zeletin, reprezentantul neoliberalismului, partidul liberal a urît şi ştiința şi cultura.

Intelectualii au fost nevoiți să suporte în timpul guvernării liberale cele mai mari umilințí. Şomajul intelectual, situația penibilă de a ocupa orice post pentru o bucată de pîine, persecuțiile acelora care nu voiau să gîndească aşa cum dorea burghezia, n-au lipsit din arsenalul guvernării liberale.

Somajul intelectual a atins avocații, arhitecții, scriitorii, ziariştii, farmaciştii, profesorii, dar mai ales învățătorii.

Învățătorii au căutat în această perioadă să se unească, să se organizeze, pentru a prezenta în comun revendicări guvernului. La con-

---

65 „Socialismul", an. XVI, nr. 180 din 27 august, 1922, p. 3.
66 Idem, nr. 185 din 14 septembrie, 1922, p. 2
67 Ibidem.
68 A.I.I.P. dos. nr. 42.826—27, fila 146.
69 Loc. cit. dos. nr. 9864—425, fila 00014.
70 Şt. Zeletin, *Neoliberalismul*, Buc., 1927, p. 99.

gresul din mai 1921 ei şi-au propus „organizarea asociaţiei învăţătoreşti unitare pe tot cuprinsul pămîntului romînesc"[71].

Ei propuneau, de asemenea, „o acţiune energică şi solidară pentru obţinerea unei îmbunătăţiri a situaţiei... materiale... la capătul cărei acţiuni să fie — de va trebui — chiar demisia în masă a tuturor învăţătorilor"[72].

Înfruntînd umilinţele de tot felul, intelectualii progresişti s-au alăturat cu încredere mişcării muncitoreşti, înţelegînd drumul luminos indicat de învăţătura marxist-leninistă.

Sprijinind mişcarea intelectuală, care crease în unele ţări organizaţii de luptă împotriva imperialismului războinic — citām grupul intelectualilor francezi „Clarté", a cărui întemeietor şi conducător era Henry Barbusse — precum şi iniţiativa unor intelectuali înaintaţi de a se uni pe tărîm internaţional sub lozinca „cine este împotriva burgheziei acela este cu noi', intelectualii progresişti din ţara noastră au luat parte activă la lupta pentru demascarea exploatării burghezo-moşiereşti.

Intelectualii înaintaţi din Iaşi, grupaţi în jurul ziarului „Scînteia", ce apăra interesele intelectualităţii, îşi afirmau astfel poziţia faţă de mişcarea muncitorească : „Trebuie să ne interesăm îndeaproape de sfera muncitorească, pentru a descoperi tuturor intelectualilor viaţa mizeră şi interesele identice cu ale lor şi a crea astfel condiţiile unei lupte comune. Şi aceasta nu „coborîndu-ne printre muncitori, cum atîţia intelectuali „generoşi" au făcut-o, ci studiind şi viaţa producătorilor în general, ca pe una din feţele vieţii *clasei desmoştenite din care în majoritatea lor şi intelectualii fac parte*" [37] (subl. aut.).

Afirmîndu-şi originea proletară, intelectualii ieşiţi din rîndurile clasei muncitoare vor lupta cu hotărîre pentru eliberarea de sub despotismul capitalist. Lupta lor împotriva asupririi era călăuzită de modul de a acţiona al muncitorimii căci ei afirmau : *„Numai în forma combativă, puternică a muncitorimii, vom găsi un sprijin efectiv"*[74] (subl. aut.).

Influenţa ideilor marxist-leniniste se face simţită în opera unor savanţi romîni cu renume mondial care sînt exemplu şi imbold pentru generaţia tînără a oamenilor de ştiinţă de după război. Aceşti înaintaşi ca : Victor Babeş, Gh. Marinescu, Grigore Antipa ş.a. au contribuit prin munca lor plină de abnegaţie, prin crercetările lor, la pătrunderea şi dezvoltarea concepţiei marxist-leniniste, atît în ştiinţă cît şi în acţiunea de eliberare a celor ce muncesc de sub jugul exploatării.

Savanţi ca : Em. Racoviţă, I. Cantacuzino, C. I. Parhon aveau legături directe cu mişcarea muncitorească atît din ţară cît şi din străinătate.

Poeţii A. Toma şi Emil Isac s-au alăturat mişcării muncitoreşti devenind militanţi activi în lupta pentru eliberarea celor oropsiţi.

---

[71] „Vremea nouă"—revistă didactică, an. VII, nr. 5, mai 1921.
[72] Ibidem.
[73] „Scînteia", an. I, nr. 18 din 27 octombrie 1923, p. 3.
[74] Ibidem.

Poetul G. Topîrceanu va stigmatiza, în pagini de o rară sesibilitate, pe îmbogăţiţii din război, pe corbii care s-au înfruptat din plin „din prînzul marelui măcel".

Scriitorii Mihail Sadoveanu, Gala Galaction, Barbu Lăzăreanu, Ion Pas ş.a. au demascat cu iscusită măiestrie, în lucrările lor, putregaiul societăţii burgheze, dînd glas poporului înşelat, care se ridica împotriva nedreptei orînduiri.

Grafica realistă, pusă în slujba poporului, s-a manifestat, prin contribuţia lui N. Tonitza în ilustrarea paginilor ziarului Partidului Comunist „Socialismul", unde, caricaturile pe teme sociale reprezentau un aspru rechizitoriu asupra practicilor oligarhiei liberale, care a tras în ţărani în 1907, în muncitori în 1918 şi a ilegalizat în 1924 partidul clasei muncitoare.

I. Iser, Camil Ressu s-au afirmat pe tărîmul plasticii în acţiunea de protest împotriva capitalismului.

Împotriva clasei muncitoare şi a ţărănimii, împotriva tuturor forţelor progresiste oligarhia liberală şi-a îndreptat ura.

Situaţia materială a muncitorilor, ţăranilor, funcţionarilor, intelectualilor, ne înfăţişează tabloul sumbru al stării de mizerie în care masele muncitoare din Romînia fuseseră împinse de regimul burghezo-moşieresc, regim bazat pe relaţii de exploatare, pe silnicie şi întuneric.

Masele exploatate în modul cel mai sălbatic de capitaliştii romîni, în strînsă legătură cu capitaliştii occidentali, căutau o ieşire din impas, îşi căutau, în acele clipe grele, conducătorul care să le conducă cu mînă sigură în bătălia de clasă ce se impunea.

Anii 1921 şi 1922 se caracterizează prin numeroase acţiuni de luptă ale maselor muncitoare, sub conducerea partidului marxist-leninist, împotriva valului de teroare îndreptat de burghezie şi moşierimea romînă asupra celor ce muncesc în scopul ieşirii din criza postbelică. Anul 1922 prezintă, pentru Romînia, semnele începutului stabilizării vremelnice şi parţiale a capitalismului, începutul consolidării reacţiunii interne, fapt care aduce noi nenorociri maselor muncitoare..

În aceste condiţii, sub conducerea partidului marxist-leninist, lupta va continua în forme noi, superioare. Materialul prezentat mai sus arată unele momente ale acestei lupte.

Partidul Comunist din Romînia, înarmat cu teoria marxist-leninistă asupra legilor de dezvoltare a societăţii, era singurul partid care înţelegea aspiraţiile maselor, era singurul partid care îşi dădea seama că politica partidelor burgheze nu putea duce decît la înrăutăţirea condiţiilor de viaţă ale celor ce muncesc. Masele muncitoare, sărăcite de pe urma războiului şi a jafului capitalist, înşelate de demagogia partidelor burgheze şi în special de cea a liberalilor, urmărind activitatea Partidului Comunist care se afla pretutindeni în fruntea luptei pentru pace, pentru îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă a celor ce muncesc, vedeau în el singurul lor conducător.

Experiența amară a maselor a arătat acestora destul de clar că ieșirea din haosul în care burghezia împinsese țara nu putea fi realizată decît de un partid revoluționar, ale cărui principii să se confunde cu aspirațiile maselor.

Revenea deci, ca o necesitate istorică, partidului comuniștilor, această sarcină extrem de grea și complicată.

Partidul Comunist din Romînia, rezultat al procesului istoric de dezvoltare a luptelor revoluționare ale clasei muncitoare, continuatorul celor mai bune tradiții ale mișcării socialiste a ridicat pe o treaptă superioară lupta dusă de veacuri de masele populare pentru eliberarea lor socială și națională.

Partidul Comunist studia cu atenție fiecare aspect al societății romînești de după război, participînd activ, ori unde era vorba de interesele celor ce muncesc. El a reușit să se situeze încă din primele zile ale existenței sale în fruntea maselor explotate, să se afirme ca o forță socială de care va trebui să se țină seama în întreaga viață politică a țării.

Astfel îl găsim prezent în uriașa luptă dusă împotriva pregătirilor făcute de către capitalismul antantist în vederea războiului antisovietic. Partidul a demascat planul Antantei care urmărea transformarea nu numai a țărilor balcanice ci și a Romîniei și Poloniei, ca state limitrofe Rusiei Sovietice, în cap de pod al agresiunii capitalismului mondial împotriva primului stat al muncitorilor și țăranilor liberi.

Partidul arăta tuturor celor ce muncesc că numai proletariatul poate lua și conduce, în asemenea condiții, cauza păcii.

Analizînd cu atenție situația internă, partidul nu se rezuma numai la acțiunea de demascare a jafului capitalist, ci dădea și soluții de ieșire din impasul în care burghezia împinsese țara.

La Congresul partidului din octombrie 1922 se vor lua în discuție problemele izvorîte din situația Romîniei de după război. La acest Congres, pe lîngă problemele vieții interne de partid s-a luat în discuție și extrem de importanta problemă a atragerii maselor și conducerea lor hotărîtă în lupta împotriva orînduirii capitaliste.

Activitatea desfășurată de P.C.R. încă din primii ani ai existenței sale, a demonstrat faptul că pe arena vieții politice din Romînia a apărut forța ce va avea cea mai puternică influență asupra maselor muncitoare pe care le va conduce cu hotărîre în luptă pînă la succesul deplin — instaurarea dictaturii proletariatului și construirea societății comuniste.